

VARLIKLİ BÜTÜN KESİMLERE VARLIKLARINI DAHA DA ARTIRMALARI İÇİN ENERJİ ÇOK UCUZA VERİLİYOR

Vedat DALOKAY

Değerli kardeşlerim, sayın Enerji Bakanının görüşünü açıklaması, ardından Sayın Boran'ın enerji sorununa sosyopolitik açıdan bakması karşısında benim de burada kentçi yahut belediyeçi olarak soruna "kentleşme ve enerji", ya da "belediyeler ve enerji" diye yaklaşmam gerekirdi.

Esasında konuşmamın vesilesi böyle idi. Fakat zamanın az oluşu benim burda yapacağım konuşmanın konusunu değiştirme

zorunluluğunu bana hatırlattı. Eu nedenledir ki bu kısa konuşmam biraz avare olacak, özür dilerim.

Bundan bir ay evvel Moskova seyahatini yaptık, Ankara Belediyesi olarak. Hava alanından kente girerken insan daha ilk andan itibaren garip duygular içerisine düşüyor. Çünkü binlerce defa Esenboğa'dan Ankara'ya ya da Yeşilköy'den İstanbul'a girmiş bir kişiyim. Bütün yol boyu sonsuz reklamları insan görmeyince acaba bu yol hava

yolu değil mi, kente gelen yol değil mi diye kuşkuya düşüyor. Bütün yol boyu enerji hatları, santraller, fabrikalar görüyorsunuz. Anladım ki Dandy'siz ve bankasız bir kente giriyorum.

Sosyalizmin fiziği daha ilk anda insanı şaşırtıyor. Kente giriyoruz, duman yok, baca yok. Benim başkentte 300 bin birim konut var, herbirisinin ortalaması 3'er bacası var, 900 bin bacalı bir kent. Moskova ise tek bacalı. Ben birisi sosyalist, diğeri kapitalist iki ülkenin (Sayın Boran beni hoş görsün, belki kapitalist aşamada bile olmayan bir ülkeyiz) üretmiş olduğu kent tipini bir anda kafanda karşılaştırdım. Gerçekten bir kent mimarı olarak, kentçi olarak, belediyeçi olarak hakikaten çok üzüldüm. Sosyalizmin kent üretmedeki görkemli kimliği ve büyük başarısı nerden geliyor, nasıl oluyor bunları araştırdık. Bundan bir yıl evvel Avrupa'da katılmış olduğum bir toplantıda, sosyalist ülkelerden gelen meslekdaşlarla, kapitalist ülkelerden gelen meslekdaşların bir tartışmasının sonucunu size sunmak isterim. Hangi ülke, hangi rejim, hangi dünya görüşü daha sağlıklı kent üretir diye tartıştığımızda, kapitalist ülkelerin uzmanları bile kabul ettiler ki çağdaş bir kent ancak sosyalist girişimlerin olabildiği, o yöntemlerin kullanıldığı bir ülkede üretilir.

Ben enerji sorunlarına yaklaşmadan ufak tefek bazı olayları ortaya koymak istiyorum. Görevi aldık, baktık ki hangi gecekonduya elektrik götürüyorsam, oradaki o fukara vatandaşın trafo iştirak payı alıyorum. Ama Kızılayda bir apartmana elektrik bağlıyorum, ondan almıyorum. Yani tüketim vasfı yüksek, varlıklı sınıflara enerji götürüyorum, onlar benim götürmüş olduğum bu çabaya, bu hizmete hiç bir katkıda bulunmuyorlar; ama köyden kopmuş daha yeni bir yamaca yapılmış bir fukara aileye götürüyorum, ondan 1800 lira alıyorum. Bu durum karşısında Enerji Bakanlığı'na dedik ki kentte kime enerji götürürsek, bizim yapmış olduğumuz bu küçük masraflara hepsi iştirak etsin; bu

öneriyi götürdük, oradan bunu çıkarmağa çalıştık. Değerli kardeşlerim karşılaştığımız güçlüğü tasavvur edemezsiniz. En sonunda Cumhuriyet Halk Partisinin kısa döneminde böyle bir kararı aldırдық. Aradan o kısa dönem geçip, yeni bir iktidar oluştuğunun hemen ertesi günü bunu bizden tekrar geri almaya kalktılar. Bu mücadeleye devam ediyor. Bir başka küçük örnek geldiğimin ilk ayı karşıma çıktı. Bundan tam iki yıl evvel 15 Aralık 1973, kentte linyit yok. Fukara halkımıza dağıtılacak hiç kömür yok. Niye yok dedik. Efendim dediler bu yıl kok kömürü getirip dağıtacağız, Ankara'daki hava kirliliğine çare bulacağız, Polonya'dan ve İtalya'dan 200 bin ton kok gelecek halkımıza bunu dağıtacağız. Kış geldi bastırdı, o kok gelmedi Türkiye'ye. Kışa girilirken bir gecede kente 200-300 kamyonun girmesiyle fukara halkımıza toprakla, taşla karışık o linyit kömürlerini tonunu 600 liradan sattılar. Çözüm böyle bulundu. Başkentteki hava kirliliğinin sınıfsal nedeni üzerinde durmak gerekir. Başkentteki hava kirliliğinin altında bu sorun vardır. Başkentteki hava kirliliğini eğer ortadan kaldırırsak özel sektörlerdeki linyit yataklarının, özel sektöre aktardığı milyonlar bitecektir. Bu nedenle burada şu küçük konuşmamla çok daha vaktinizi almadan, iki üç küçük olayı ortaya koymakta hakikaten yarar gördüm. 3 gün sonra Atatürk'ün Ankara'ya ilk gelişinin 54. yılıdır. Geldiği gün, 20 bin nüfuslu bir kasabaya giriyor. 0 günden bugüne değin, başkent 2 milyona geliyor. Niçin 600 yıllık bir başkent terk edilmiştir, nedenleri çok açık. Sosyal, kültürel, politik, ekonomik açıdan batıya açık bir pencere, orda bir hıfafi kaldırma kararı alınmaz. Anadolunun coğrafi merkezinde, belki askeri nedenler, belki demiryolunun bulunuşu, belki Anadolu halkıyla bütünleşme nedenleriyle, bunları açıklamaya neden yok.

Bugün başkentte karşınıza pirden bire başka bir sorun çıkıyor. Enerji yeterli değil. Yeterli enerjiyi de götüremiy-

ruz çok yerlere. Elimizdeki olanaklar buna fırsat tanımıyor. Bu çalışmalar içerisinde birşeye dikkat ettim çok garibime gitti, /inkara'da elektriğin kilovat-saatini çok ucuza satıyorduk. Enerji Bakanlığının büyük direnmelerine rağmen bu fiyatı biraz artırdık, kilovat-saatini 81 kuruşa çıkardık, evlerden şimdi böyle alıyoruz. Fakat Türkiye'nin bir çok belediyelerinden meslekdaşlarım geliyor. Soruyoruz sizde elektriğin kilovat-saati kaçta. Hepsini öyle rakkamlar pöylüyorlar ki şaşırıyorum. Sanırım kilovat-saatini 256 kuruşa kadar yakan fukara köylerimiz var, belediyelerimiz var. En fukara sınıf kırsal alanda ve elektriğin kilovat-saatini 200 kuruşun üstünde yakıyor, benim başkentimde Yapı Kredi Bankası Genel Müdürünün evinde elektriğin kilovat-saati 81 kuruş.

Şimdi düşünün Türkiye'de varlıklı sınıflara (Sayın Boran açıkladı) özel sektöre, sanayi kesimine, yani varlıklı bütün kesimlere varlıklarını daha da artırması için enerjiyi çok ucuza götürüyoruz, ama benim Türkiye'de bugün nüfusun % 60'ında enerji yok, elektrik enerjisi yok, lamba yok, o sınıflara da enerji götürürek alabildiğine pahalı götürüyoruz. Nerde sosyal adalet? AP de başladı bu kelimeyi söylemeye. İş başındalar, Sayın Bakanım ca burda, Türkiye'de tek bir tarife uygulaması olamaz mı? Tabii ben bunu öneriyorum, önerim yanlış olabilir ama sürmüş olduğum görüş doğru çizgidedir. Şimdi bu nedenle Enerji Bakanlığının bu sorunlara, özellikle belediyelerin sorunlarına hakikaten çok yakından ve ciddi olarak bakması gerekmektedir.

Sayın Varol'un belediyelerimizi de söz konusu ettiği güzel konuşmasında açıkladığı noktalara gerçekten teşekkür ederim. Fakat bir noktayı açıklamak isterim. Bakanlık, Türkiye'de enerji üreten kurumlar, enerjiyi belediyelerin sınırına kadar getirmeli orda bize vermelidir. Kent içindeki enerjinin dağıtılma sorunu halkın orada-

ki gerçek temsilcilerinin görüşlerine uygun olarak çözümlenmeli, onların politikalarını izlemelidir. Eğer bizim politikalarımızı beğenmezlerse biz onların hesabını biliriz onlar da bizden bunu sorarlar.

Bu nedenle Enerji Bakanlığı'nın son günlerde geliştirmekte olduğu bazı düşünceler var, kentlerdeki özellikle başkentteki elektrik dağıtımını bile kendilerinin yapması gibi. Burada bize kırgın oldukları bir nokta var, ödeyemiyoruz elektrik paralarını, ödeyemiyorsanız biz de el koruz gibi bir düşünce var ama bizi bu noktaya getirdikten sonra bizden bunu talep ediyorlar. Demek ki amaçları bu.

Sayın bakanımız matbaanın geç kurulmasıyla Türkiye'deki geri kalmışlığın arasında bir ilişki kurdu. Ben sayın Boran'm buna cevap vermesini çok isterdim. İnsan önündeki neye baksa o ülkenin sınaî, sosyal veya ekonomik yaşamı hakkında bir fikir elde edebilir. Boran enerjiye onun dağılımına bakıyor, kişi başına ne düşüyor, hemen o ülkenin refahı ve milli geliri hakkında düşünce söyleriz diyor. Ben de çöp kutularına bakıyorum, bir ülkenin refahının ne düzeyde olduğunu rahatlıkla görüyorum.

Ben bundan önce de söyledim, demiri 5 liradan satar, fantom'un kilosunu 20 bin liradan alırlar, böyle bir teknolojik seviyedeyiz, ve başkentte yeşili bile adil dağıtamamanın hüznü içindeyiz. Düşünün, Çankaya'da kişi başına yeşil 15 m². Cebeciye gidiyorum yeşil kişi başına yarım m², halbuki Cebeci'de kişi başına düşen banka metrekaresi ondan fazla. İşte kentimiz. Ben bu konuşmamı biraz değiştirme gereğini duydum ve biraz avare bir konuşma yaptım. Değerli arkadaşlarıma bu teknik kongrede başarılar dilerim, eğer gerekirse Bundan" sonraki bir kongrede kendilerine kentleşme ve enerji sorunları konusunda hakikaten daha ciddi ve bilimsel bir yaklaşmayı yapacağıma söz veririm, çok teşekkürler.